

Praktische handvatten voor ringwerk in relatie tot hoog-pathogene vogelgriep

Deze beknopte praktische handleiding is bedoeld voor iedereen die in Nederland wilde vogels ringt met een machtiging van Vogeltrekstation. Om de impact van hoog-pathogene vogelgriep op vogels te kunnen meten is het van belang dat ringwerk, en daaraan gekoppelde surveillance van vogelgriep en andere zoönosen door middel van bemonstering, doorgaat. In dit document vindt u praktische richtlijnen waarmee u verdere besmetting van vogels en gebieden kunt voorkomen, en waarmee u zichzelf tegen besmetting kunt beschermen.

Hoe te handelen tijdens uw ringactiviteiten?

1. U ringt in een kolonie of gebied waar massale sterfte door vogelgriep plaatsvindt

Wanneer u ringt in een kolonie van sterns, meeuwen, reigers, lepelaars, aalscholvers, of in een gebied waar dergelijke kolonies zich bevinden, of u ringt zwanen, ganzen of eenden, en er vindt in uw ringgebied momenteel sterfte door vogelgriep plaats, handel dan als volgt:

Neem vóórdát u de kolonie of het gebied betreedt contact op met de **terreineigenaar** en neem contact op met **Vogeltrekstation**. Maak gezamenlijk de afweging of uw ringwerk doorgang kan vinden.

Indien besloten wordt dat uw ringwerk door kan gaan, neem dan de regels hieronder genoemd bij punten 2 en 3 in acht om het risico op verdere verspreiding van het virus door uw activiteiten zo laag mogelijk te houden.

2. U ringt in een kolonie of gebied waar (nog) geen sterfte plaatsvindt

Het ringen van kolonievogels en watervogels kan het risico op verspreiding van het virus van en naar uw ringgebied, of verspreiding van het virus binnen het gebied door geïnfecteerde maar niet zichtbaar zieke vogels vergroten. Handel als volgt:

Gebruik weeg- en bewaarzakken slechts één keer. Gebruik voor elke volgende vogel een nieuwe zak. Was en desinfecteer de zakken na afloop en vóór u ze opnieuw gebruikt of gebruik indien mogelijk papieren wegwerpzakken.

Houdt gevangen vogels zoveel mogelijk van elkaar gescheiden. Gebruik indien mogelijk géén bewaarmiddelen waarin meerdere vogels bij elkaar zitten (kratten, tenten etc.). Reinig en desinfecteer bewaarmiddelen na afloop.

Desinfecteer ringmateriaal zoals linialen en ringtang na elke behandelde vogel. Verwijder eerst organisch de feces of andere troep en desinfecteer daarna het materiaal.

Verlaat u het gebied? Reinig dan eerst uw schoeisel en kleding, door alle modder en feces eraf te halen. Vervolgens desinfecteert u alles. U kunt ook uw veldkleding en schoeisel in een stevige vuilniszak doen, deze afsluiten en schone kleren en schoenen aantrekken voordat u in uw auto stapt of op een andere manier verder reist. Kleding kan in de wasmachine gereinigd worden, schoeisel kan worden gedesinfecteerd.

Gebruikt u een auto in het gebied, of heeft u vogels of vieze vangmaterialen in uw auto bewaard? Spuit banden schoon en reinig de laadruimte voordat u naar een nieuw gebied gaat.

Geschikte desinfecteringsmiddelen voor vogelgriepvirus zijn o.a. middelen op basis van ethanol (b.v. Sterillium) of natriumhypochloriet (b.v. Glorix Bleek).

3. Algemene hygiëneregels bij al uw ringwerk

Hanteer zoveel mogelijk de volgende algemene hygiëneregels als u gaat ringen:

Was/desinfecteer uw handen na elke vogel. Denk er ook aan uw handen te desinfecteren voor u gaat eten met bijvoorbeeld Sterillium.

Werkt u met sterns, meeuwen, reigers, lepelaars, aalscholvers, zwanen, ganzen of eenden, draag dan wegwerphandschoenen, een mondkapje en eventueel een spatbril. Dit voorkomt dat u feces op handen of in uw gezicht krijgt. Vervang handschoenen voor u een nieuwe vogel hanteert of reinig en desinfecteer deze. Als uw werk het gebruik van handschoenen niet toestaat, desinfecteer dan uw handen na hanteren van elke vogel.

Laat vogels zo min mogelijk met elkaar in contact komen. Gebruik geen bewaarmiddelen waar meerdere vogels tegelijk in worden bewaard.

Was vogelzakjes na elk gebruik op 40 – 60 graden.

Maak uw ringmaterialen schoon en desinfecteer regelmatig.

Hoe voorkomt u verspreiding van het virus tussen locaties?

Als u in verschillende gebieden werkt, bestaat er een risico dat u het virus onbedoeld overbrengt van het ene naar het andere gebied. Door de volgende regels in acht te nemen kunt u dit risico grotendeels beperken:

Laat uw auto buiten het gebied staan, rijd niet met de auto het gebied in als dat niet strikt noodzakelijk is voor uw ringwerk.

Indien uw auto wel in het gebied is geweest, spuit dan uw banden schoon voordat u een ander gebied bezoekt.

Ringt u in de auto of heeft u vogels in uw auto bewaard? Reinig dan de ruimte van de auto waar de vogels zich bevonden.

Reinig uw kleding en schoeisel bij het verlaten van het gebied of doe deze in een vuilniszak. Was uw kleren thuis, en desinfecteer uw schoeisel.

Tenslotte: als u denkt niet aan bovenstaande regels te kunnen voldoen, of u voelt zich niet prettig of veilig gezien de bovengenoemde genoemde risico's, zie dan af van bepaalde ringactiviteiten of stel ze uit. Neem contact op met Vogeltrekstation bij twijfel of indien u vragen heeft.

Het opruimen van vogels

Voor meer informatie over het opruimen van vogels verwijzen we naar het advies "advies voor registratie en opruimen van wilde vogelkarkassen in broedkolonies tijdens hoog-pathogene vogelgriepuitbraak H5NX, 2022".

Wat is vogelgriep? Hoe herkent u een dier met vogelgriep?

Wilde watervogels dragen van nature zogenaamde laagpathogene, meestal relatief onschuldige vogelgriepvirussen bij zich. De vogels worden hier niet of nauwelijks ziek van. Wilde vogels kunnen in contact komen met pluimvee en deze virussen overbrengen. In zeldzame gevallen leidt dat tot het ontstaan van zogenaamde hoogpathogene vogelgriepvirussen in de pluimveebedrijven, die voor grote sterfte onder pluimvee zorgen. Één dergelijk hoogpathogeen vogelgriepvirus, dat in 1996 in China voor het eerst is vastgesteld op een pluimveebedrijf, is vervolgens weer teruggesprongen naar

wilde vogelpopulaties en zo verder verspreid. In de afgelopen twee decennia heeft dit voor een langzame maar zekere wereldwijde verspreiding van dit hoogpathogene vogelgriepvirus gezorgd, die voor grote sterfte onder pluimvee, maar in toenemende mate ook onder wilde vogels zorgt.

Bekende varianten van dit virus die momenteel in Europa rondgaan zijn H5N1, H5N2 en H5N8. Sinds 2016 zorgen deze ook in Nederland voor [grote sterfte onder wilde vogels](#) zoals diverse soorten eenden, ganzen, zwanen, steltlopers, roofvogels en heel recent ook sterns, meeuwen, en jagers en andere zeevogels. Dit gebeurt niet alleen in de winter maar tegenwoordig jaarrond. Onder enkele kolonie-broedende vogelsoorten zoals sterns en jagers vindt momenteel een ware slachting plaats die mogelijk catastrofale gevolgen kan hebben voor de staat van instandhouding van deze soorten. Het testen van deze vogels gebeurt door [Erasmus MC](#) en [WBVR](#). De resultaten van deze testen zijn te zien op [een kaart](#).

Vogelgriepsterfte onder grote sterns, Mokbaai, Texel. Foto door Mardik Leopold

Bij de hoogpathogene variant kunnen vogels, afhankelijk van de soort, na besmetting snel ziek worden. Dit kan al binnen enkele uren tot 3 dagen. De eerste symptomen van vogelgriep zijn een algehele sloomheid, verminderde eetlust en geen geluid meer produceren. Later volgen symptomen als ademhalingsproblemen, zenuwverschijnselen, en plotselinge sterfte.

Let op! Naast vogels zijn ook wilde zoogdieren, zoals vossen en marterachtigen, gevonden met vogelgriep. Houdt ook uw huisdieren in de gaten zoals honden en katten. Besmetting bij zoogdieren komt vaak door het eten aan een besmet kadaver.

Belangrijke links

- [DWHC Algemene informatie Vogelgriep](#)
- [Actuele informatie over Vogelgriep door WBVR](#)
- [Handleiding NVWA: opruimen dode wilde vogels en omgang met levende zieke vogels](#)
- [Handleiding NVWA: opruimen dood gevonden wilde zoogdieren \(vlees-aaseters\) verdacht van een besmetting met hoog-pathogene vogelgriep](#)
- [Handleiding NVWA: Opruimen dood gevonden \(wilde\) watervogels](#)
- [Rijksoverheid: Zieke of gewonde vogel gevonden, wat moet ik doen?](#)